

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНИЙ АСПЕКТ ВИКЛАДАННЯ ФІЛОСОФІЇ

Г.С.СКОВОРОДИ В ПЕДАГОГІЧНОМУ ВУЗІ.

Філософія Г.С.Сковороди, яка є класичною формою вияву характерних рис української ментальності в змісті філософської думки та стилі філософствування, займає центральне місце в історії філософської думки України. Своєрідна та оригінальна, вона разом з тим узагальнює ті тенденції та особливості, які були притаманні вітчизняній філософській думці, починаючи з її зародкових, початкових форм періоду Київської Русі. З іншого боку, філософські ідеї мислителя, сам дух його філософії, її екзистенціально-антропологічна спрямованість, створюють те ідейно-філософське підґрунтя, яке обумовлює та в значній мірі породжує особливості світобачення видатних представників вітчизняної філософської думки і культури в післяясковородинський період. Так, для П.Д.Юркевича, М.В.Гоголя, П.Куліша та інших "серце" стає основним засобом досягнення світу та людини.

До Г.С.Сковороди сходяться і від нього відходять основні лінії розвитку української філософії, ті лінії, в яких саме знаходить вияв її специфіка, її етноментальна "забарвленість". Тому однією з головних теоретико-методичних особливостей розкриття змісту філософії мислителя є її "вписання" у загальний контекст розвитку філософської думки України. Крім того дуже важливим є висвітлення і самого змісту філософії Г.С.Сковороди.

В процесі підготовки і читання в Криворізькому педагогічному інституті спецкурсу "Історія філософської думки в Україні" перед нами повстали важливі питання щодо методики викладання філософії Г.С.Сковороди. Ця методика перш за все повинна бути направлена на підтримання живої зацікавленості студентів до постаті мандрівного філософа. Цьому може сприяти послідовність і логічність, системність і проблемність висвітлення поглядів мислителя, які характеризуються цілісністю. Розкриття цієї цілісності вимагає донесення до студентів теоретичних засад філософії Г.С.Сковороди. Поряд з характерними рисами українського менталітету основними теоретичними чинниками філософії мислителя є:

1. Виступ проти соціального відчуження, проти всевладдя речей, яке суперечить "сродній" праці, заважає самореалізації людини;
2. Розуміння філософії як вчення про досягнення людського щастя шляхом самовизначення себе в світі;
3. Поділ Всесвіту на три світи: макрокосмос, мікркосмос, сим-

волічний світ / Біблія як зібрання досвіду попередніх поколінь /;

4. Виділення в кожному з цих світів видимої природи / матерії, речовини / та невидимої / бога, істини, досконалості, закончорності /;

5. Ідея " горної республіки", побудованої на засадах досконалих суспільних відносин між людьми, любові, рівності, " спільності всього". Цей ідеал суспільного життя підпорядкований космічним настановам.

При розгляді цих чинників треба звернути увагу на те, що кожний з них характеризується внутрішньою суперечністю, яка є поштовхом до розвитку, його джерелом. Так, поділ праці приводить до відчуження праці, але тільки за цієї умови можливий розвиток здібностей і нахилів людини. Далі, кожна людина прагне до щастя, але щасливою вона стає в суспільстві, обумовленому певним рівнем розвитку суспільних відносин, тому щастя виступає як результат боротьби, самореалізації людини і суспільства згідно природним і соціальним законам. Виділяючи три світи мислитель центром Всесвіту вважає людину-мікрокосмос, оскільки тільки людина є істотою, яка усвідомлює себе і своє місце в світі, тільки вона може досягти досконалості і стати справжньою людиною, тобто богом. На нашу думку, звинувачення Г.С.Сковороди в гомотеїзмі безгрунтовні, оскільки бог для філософа - це не надприродна істота, а ідеал духовно досконалої людини. Двонатурність світу пронизує кожний із трьох світів: а/ в макросвіті за матерією, речовиною треба вбачати закончорність, за явищем треба бачити сутність, істину; б/ в мікросвіті людина є єдністю духовного і тілесного; тільки розуміння законів свого розвитку робить людину духовно досконалою, дійсною людиною; за тілесною натурою треба вбачати духовну, божественну сутність людини; в/ сама Біблія, за Сковородою, створена і звернена людьми і по людей; зь видимою формою її треба бачити досвід минулих поколінь.

Нарешті ідея справедливого суспільства, яка дійсно є крією всіх поколінь, базується на законах Космосу. Тепер все частіше розглядається суспільство, людина, її мове, розум, інтелект як явища, підпорядковані законам гармонії Космосу. Доробок Г.С.Сковороди залишається невичерпним вивченням світової та вітчизняної філософської думки.